

vooraan

‘Demografische tijdbom zal onze ouderenzorg doen crashen’

INTERVIEW JAN STEYAERT Het volstaat niet om de personeelskrapte in de ouderenzorg aan te kaarten en wat te rommelen in de marge, zegt Jan Steyaert van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. De cijfers over de vergrijzing liegen er niet om: er moet nú werk worden gemaakt van een groot actieplan.

Tegen 2040 stijgt het aantal 65-plussers met 25 procent, terwijl de beroepsbevolking maar met 3 procent toeneemt. Tekort aan zorgpersoneel vandaag? Dat is nog niks in vergelijking met wat ons te wachten staat, zegt Jan Steyaert, wetenschappelijk medewerker van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. ‘Er komt een demografische tijdbom op ons af, die de ouderenzorg zal doen crashen’, schrijft hij op Sociaal.Net, de website voor sociale professionals. ‘Tenzij er nu een plan van aanpak wordt uitgewerkt.’

Vanwaar deze noodkreet?

Jan Steyaert: ‘Ik ben geschrokken van een recent rapport van de Nederlandse overheid, dat alarm slaat over de houdbaarheid van de ouderenzorg. De bevolking vergrijst ook in Vlaanderen in sneltempo: tegen 2040 is er een kwart meer mensen op pensioenleeftijd. We mogen aannemen dat er ook een kwart meer zorgbehoevende ouderen en mensen met dementie zullen zijn. Zijn we er klaar voor om die zorg te bieden? Het antwoord luidt momenteel simpelweg neen.’

Er wordt veel gesproken over het tekort aan zorgpersoneel. De overheid zet allerlei projecten op om daaraan tegemoet te komen.

‘Precies, maar het is allemaal te sprokkelig. Er wordt projectgeld uitgetrokken voor zij-instromers, zorgzame buurten, zorgboerderijen, zorgwoningen, noem maar op. We moeten dringend een manier vinden om al die projecten op te schalen, anders komen we er niet. Er zijn nu iets meer dan 8.000 woonzorgcentra. Om de zorgbehoefte tegen 2040 op te vangen, zouden er 160 tot 200 extra woonzorgcentra gebouwd moeten worden. Daar hebben we nu de plannen en het geld niet voor, en straks het personeel niet.’

Veel babyboomers zeggen dat ze niet naar een woonzorgcentrum willen.

‘De woonzorgcentra hebben inderdaad een belabberd imago. We moeten er blijven aan werken om dat te keren. Qua dementiezorg hebben we veel vooruitgang geboekt: er zijn 2.500 zorgverleners in Vlaanderen opgeleid tot referentiepersoon dementie. Zij werken als “change agent” in hun zorgorganisatie. Let wel, nu al gaan mensen pas naar een woonzorgcentrum als het echt niet anders meer kan. De Vlaamse Oudererraad heeft net nog statistieken vrijgegeven over de zorgzwaarte van bewoners: die is enorm toegenomen. Zowat 70 procent van de mensen met dementie woont vandaag thuis. Die keuze zal straks noodzaak worden. Ik ben daar erg ongerust over.’

Mensen met dementie wonen misschien liever langer in een thuisomgeving.

‘Ja, maar men zal hen daar ook moeten ondersteunen. Dat is in zekere zin makkelijker omdat je er geen gebouw voor hoeft op te trekken. Maar ondanks de groei van het urencontingent van de thuiszorg wordt het budget niet eens volledig opgemaakt, omdat er geen personeel is.’

Kan de technologie hulp bieden?

Jan Steyaert: ‘Een zorgeconoom zou naar het hele plaatje moeten kijken.’ © Katrijn Van Giel

‘70 procent van de mensen met dementie woont vandaag thuis. Die keuze zal straks noodzaak worden. Ik ben daar erg ongerust over’

Jan Steyaert
Expertisecentrum
Dementie Vlaanderen

‘In ziekenhuizen is meer technologie mogelijk dan in de ouderenzorg en de dementiezorg, die toch vooral om menselijke aandacht draait. Ik geloof wel in laagtechnologische hulpmiddelen, zoals alarmknoppen en gps-trackers. Het taboe over die hulpmiddelen moet weg: lang voor er zich een incident voordoet, moeten ouderen en mensen met dementie hier in samenspraak met hun omgeving en hun ergotherapeut al werk van maken, ook in hun thuissituatie. Daar missen we nog kansen.’

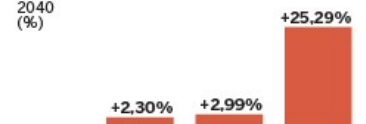
‘Maar er is veel meer nodig om een antwoord te bieden op het tekort aan zorgpersoneel in de toekomst. Het verontrust me dat ik allerlei mensen in verantwoordelijke posities over het tekort aan zorgpersoneel hoor klagen, maar van hen geen gebundelde plannen of voorstellen hoor. We moeten keuzes maken, ja, maar welke dan? 2040 is echt niet zo ver weg.’

Tegen 2040 kwart meer mensen op pensioenleeftijd

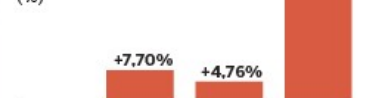
Bevolking Vlaanderen

	0-18 jaar	19 jaar tot pensioenleeftijd (beroepsbevolking)	Na pensioenleeftijd
2020	1.354.577	3.917.035	1.357.531
2040	1.385.680	4.034.044	1.700.859
2060	1.458.854	4.103.372	1.831.163

verschil 2020-2040 (%)

verschil 2020-2060 (%)

DS Infografiek

Als u en zoveel andere mensen het niet weten, wie dan wel?

‘Men zou een zorgeconoom naar het hele plaatje moeten laten kijken: wat werkt en wat is opschaalbaar voor heel Vlaanderen? Wat is daarvoor nodig? Her en der schieten zorgbuurten uit de startblokken, maar werken die echt personeelsbesparend, of trekken ze zorgpersoneel weg van elders? Kunnen we in thuisbegeleiding voorzien voor mensen met dementie? Kan men cohousing breed verspreiden of blijft dat iets voor de happy few? De huidige minister van Welzijn moet dit in gang zetten, zodat de volgende regering er mee aan de slag kan. Dan hebben ze nog zestien jaar – om 20 tot 25 procent aan groei te realiseren in het zorgaanbod. Er is meer urgentie nodig. Nu!’

‘Ik wil ook waarschuwen voor de mantra dat iedereen langer moet werken. Nu al bliken mantelzorgers veel minder beschikbaar voor hun zorgbehoevende ouders. Dat zal alleen maar toenemen.’

Misschien wordt ook euthanasie bij dementie mogelijk. De politiek wil dit opnieuw op de agenda zetten.

‘Wie vandaag dementie heeft en nog wilsbekwaam is, kan al euthanasie krijgen. Ik ben niet tegen euthanasie, als het een persoonlijke keuze is en een waardig levens-einde kan bieden. Maar dat ook mogelijk maken bij wilsonbekwaamheid is complex. In Nederland, waar dat al mogelijk is, zien we dat artsen er ontzettend mee worstelen. Het druipt in tegen de slogan van de overheid, “Vlaanderen zorgt”. Ik houd mijn hart vast als we in die “brave new world” zouden terechtkomen, waarin de samenleving voor ons beslist dat het tijd is om te gaan, of waarin we hiervoor zouden kiezen bij gebrek aan zorg.’

Verleer Beel